

■ Kdo rozhoduje o tom, jak bude krajina využívána? Jaké veřejné zájmy mohou být v konfliktu se soukromým záměrem? Jak lidská činnost mění funkce krajiny a jaké to může mít důsledky? Kde leží hranice mezi právy vlastníka pozemku a odpovědností vůči společnosti a životnímu prostředí?

■ **Téma:** Interakce krajiny a činnosti člověka

Cíl výukového bloku: Žák analyzuje vztahy mezi člověkem a krajinou na reálném příkladu, identifikuje aktéry, veřejné zájmy a dopady lidské činnosti a znázorní jejich vztahy pomocí mentální mapy.

Časová náročnost: 2 vyučovací hodiny

■ **Motivace (5 min): Otázka pro žáky + krátká diskuse:** Co se stane, když si utrhu chráněnou orchidej a jsem přistižen ochranářem? A co když při bagrování zničím celý svah a tisíce orchidejí zmizí najednou – jaká reakce bude adekvátní? (Poznámka: cílem je vyvolat kognitivní konflikt - pocít „to nedává smysl“; otevřít téma práva a ochrany přírody)

■ **Seznámení s případem + video (7 min):** Stručně představit situaci (lokalita, záměr, problém). Pustit ukázkou z pořadu *Nedej se „Ochrana krajiny nebo lyžařské středisko?“* (dostupné na <https://edu.ceskatelevize.cz>).

Instrukce před sledováním: Sledujte a zapisujte si, kteří aktéři v příběhu vystupují a jaké jsou jejich zájmy.

■ **Identifikace aktérů a problémů (5-7 min):** Učitel zapisuje klíčová slova (aktéři, zájmy, konflikty). Otázky na tabuli:

- Kdo v této situaci vystupuje?
- Co jednotliví aktéři chtějí?
- V čem je problém?

■ **Skupinová práce - mentální mapa (min. 30 min, lze navýšit podle potřeby nebo náročnosti zpracování):** Ve skupině vytvořte mentální mapu, která znázorní vztahy mezi aktéry, veřejnými zájmy a dopady na krajinu. **Požadavky:** V mentální mapě/schématu musejí být znázorněny vztahy mezi minimálně 3 aktéry, 3 veřejnými zájmy, 3 dopady / aspekty a popsány vztahy mezi nimi (např. ohrožuje, podporuje, rozhoduje, závisí na...) - Doporučený seznam možných *aktérů, veřejných zájmů a dalších aspektů* viz příloha na další straně. Forma: papír / plakát / digitálně.

Mentální mapa má ukázat, že:

- jeden aktér ovlivňuje více zájmů současně
- jeden veřejný zájem může být podporován i ohrožován různými aktéry
- ekologický problém není jen přírodovědný, ale i společenský

Doporučení pro tvorbu schématu:

- Stanovte si „začátek“/“středobod“ schématu. Může jím být nejdůležitější aktér (např. investor), místo (louka s velkou biodiverzitou), nebo důležitý veřejný zájem (např. ekonomický rozvoj regionu).
- Barevné kódování: Aktéry kreslete modře, veřejné zájmy zeleně a aspekty/důsledky červeně. Pomůže to okamžité orientaci v mapě.
- Tloušťka čar: Silné čáry mohou značit přímý vliv (např. rozhodnutí úřadu), přerušované čáry nepřímý vliv (např. tlak veřejnosti).
- Značka (např. blesk) v místech, kde dochází ke konfliktu mezi prvky.

■ **Sdílení a krátká reflexe (5-8 min):** Vždy dvě skupiny si navzájem stručně představí své schéma. Posuzují zejména:

- zda schéma zobrazuje všechny požadavky, zejména aktéry, veřejné zájmy a dopady
- zda jsou vztahy mezi prvky srozumitelně popsány
- zda ve schématu něco důležitého nechybí, nebo není nepřesné

Každá skupina poskytne druhé skupině:

- jednu silnou stránku („Co je zpracováno dobře?“)
- jedno doporučení ke zlepšení („Co by bylo vhodné doplnit nebo upravit?“)

Skupiny na základě zpětné vazby provedou poslední úpravy před odevzdáním plakátu.

■ **Závěrečná reflexe (10 min):** Vyberte si dvě z neúplných vět (■) a dokončete je tak, aby bylo jasné, jak přemýšlíte.

Při psaní dodržte tři pravidla:

- Zaujměte jasné stanovisko - napište, co si skutečně myslíte.
- Uveďte důvod - vysvětlete proč (použijte „protože“, „jelikož“, „například“).
- Odpověď by měla mít alespoň 2-3 věty, ne jen krátké doplnění.

Neexistuje správná nebo špatná odpověď – hodnotí se způsob uvažování a argumentace.

- Soukromé vlastnictví krajiny podle mě končí tam, kde _____.
- Zákon nemusí vždy vést ke spravedlivému výsledku, protože _____.
- Stát by měl zasahovat do rozhodování o využití krajiny více / méně tehdy, když _____.
- Pokud ochrana přírody brání ekonomickému rozvoji, společnost by měla _____.
- Největším rizikem pro krajinu dnes není jednotlivý zásah, ale _____.
- Krajina má hodnotu sama o sobě tehdy, když _____.
- Odpovědnost za stav krajiny nenesou jen politici nebo investoři, ale také _____.
- Demokratické rozhodnutí nemusí být správné pro krajinu, pokud _____.
- Budoucí generace by v rozhodování o krajině měly být zohledněny tak, že _____.
- Za přijatelný kompromis mezi ochranou přírody a rozvojem považuji situaci, kdy _____.

■ Příloha:

AKTÉŘI:

soukromý investor / developer
stavební firma a subdodavatelé
vlastník pozemku
(pokud není investor)
obec (starosta, zastupitelstvo)
místní obyvatelé
místní podnikatelé (cestovní ruch)
návštěvníci a turisté
orgány ochrany přírody
(např. odbor ŽP)
Ministerstvo životního prostředí
nevládní ekologické organizace
odborníci (botanici, hydrologové)
médiu a veřejnost
budoucí generace (nepřímý aktér)

MOŽNÉ VEŘEJNÉ ZÁJMY:

ochrana biodiverzity a biotopů
ochrana krajinného rázu
ochrana půdy před degradací/
erozí
ochrana retenční schopnosti
krajiny
adaptace krajiny na změnu
klimatu
udržitelný cestovní ruch a
rekreace
ekonomický rozvoj regionu
zaměstnanost v regionu
transparentní rozhodování
veřejné správy
ochrana a efektivita
veřejných financí

DALŠÍ ASPEKTY VE HŘE:

střet soukromého a veřejného zájmu
právní vymahatelnost ochrany
přírody
důkazní nouze při ekologických
škodách
kumulativní dopady více staveb
v krajině
fragmentace biotopů
zvýšená dopravní zátěž
důvěra veřejnosti ve státní instituce
politické tlaky na rozhodování úřadů
nevratnost zásahu do krajiny
dlouhodobé vs. krátkodobé přínosy
odpovědnost vůči budoucím
generacím